

El nom de la llengua i altres termes sociolingüístics en la campanya electoral per a les Corts Valencianes de 2011

JOSEP ÀNGEL MAS CASTELLS
Universitat Politècnica de València
jamas@upv.es

Josep Àngel Mas Castells és

doctor en Filologia per la Universitat de València (2007). El seu camp de recerca s'inscriu en la sociolingüística de la variació, especialment en l'anàlisi de les connotacions ideològiques de l'ús de determinades variants formals en la comunitat lingüística valenciana. Sobre aquest tema ha publicat, a més de diversos articles apareguts en revistes especialitzades, *El morfema ideològic. Una anàlisi crítica dels models de llengua valencians* (2008). És professor del Departament de Lingüística Aplicada de la Universitat Politècnica de València. En el vessant més divulgatiu, és coautor del *Manual de llenguatge tècnic* (2009), del *Diccionari de dubtes del català oral* (2010) i del *Llibre d'estil per als mitjans audiovisuals en valencià* (2011).

Resum

L'article estudia els termes amb què els grups polítics valencians van exposar les seues propostes de política lingüística i, especialment, els termes amb què van designar la llengua mateixa en la darrera campanya electoral per a les Corts Valencianes. Analitza, doncs, la correlació entre l'ús de terminologia sociolingüística i la ideologia, partint de la premissa que l'ús d'aquesta terminologia té unes connotacions que ultrapassen el mer coneixement especialitzat.

PARAULES CLAU: terminologia sociolingüística; política lingüística; campanya electoral

Abstract

The Name of the Language and Other Sociolinguistic Terms in the Election Campaign for the Valencian Parliament in 2011

This paper examines the terms used by Valencian political groups to set out their language policy proposals, particularly the terms used to designate the language, in the most recent election campaign for the Valencian Parliament. It thus examines the correlation between the use of sociolinguistic terminology and ideology on the premise that the use of this terminology has connotations that go beyond mere expert knowledge.

KEYWORDS: sociolinguistic terminology; language policy; election campaign

TERMINÀLIA 6 (2012): 7-14 · DOI: 10.2436/20.2503.01.40
Data de recepció: 08/06/2012. Data d'acceptació: 01/08/2012
ISSN: 2013-6692 (impresa); 2013-6706 (electrònica) · <http://terminalia.iec.cat>

1 Introducció

L'objecte d'estudi d'aquest article és la manera com es referiren a la qüestió lingüística, durant la campanya electoral, els grups polítics que van obtenir representació parlamentària en les darreres eleccions a les Corts Valencianes. Més concretament, el corpus d'anàlisi està format pels programes electorals d'aquests grups i les participacions dels seus caps de llista en el debat de política general que va transmetre Radiotelevisió Valenciana (RTVV).¹ Els grups, ordenats segons els resultats electorals, són el Partit Popular (PP: 48 % dels vots i 55 escons), el Partit Socialista del País Valencià - Partit Socialista Obrer Espanyol (PSPV-PSOE: 27 % / 33), la Coalició Compromís (CC: 7 % / 6) i Esquerra Unida del País Valencià (EUPV: 6 % / 5).

El mètode de treball consisteix en el buidatge i la posterior anàlisi qualitativa dels principals termes amb què aquests grups designen la llengua dels valencians, la situació social d'aquesta i les propostes de política lingüística que presenten. Considerem que l'ús d'uns termes o d'uns altres té molt a veure amb la imatge d'autor que els grups pretenen donar. Imatge d'autor que deu divergir no sols segons el grau de compromís amb la llengua de cada grup, sinó també entre el programa de govern i la intervenció al debat de cadascun: és previsible l'ús de més terminologia especialitzada en els textos escrits, on pot pesar més la imatge d'entès en la matèria que no en els debats televisius, si hi prioritzen la identificació amb l'electorat.

D'altra banda, en prendre en consideració tant els textos del partit que continua en el govern com els dels grups de l'oposició, s'analitza una part no ja de la política lingüística que s'ha dut a terme en un període determinat, sinó de la política lingüística possible al País Valencià en un termini curt-mitjà. Això constitueix, al nostre parer, un valor afegit de l'interès d'aquesta recerca, que se situa, per tant, en un punt d'intersecció teoricometodològica entre els estudis terminològics, l'anàlisi crítica del discurs i la sociolingüística en sentit ampli. El contrast entre les diverses forces polítiques en permetrà valorar el grau de permeabilitat respecte de les propostes dels principals agents socials (Escola Valenciana des del cantó associatiu i l'Acadèmia Valenciana de la Llengua [AVL] des de l'institucional). La hipòtesi és que els partits majoritaris proposen una política lingüística menys avançada, menys oberta a suggeriments i innovacions, fins i tot lèxiques, mentre que els més allunyats del poder són els que aposten més decididament per l'increment de l'ús social de la llengua i empen de manera més coherent els termes que s'hi refereixen.

2 Anomenar la llengua en societat

No és un fet excepcional que una llengua que es parla en més d'un territori reba noms diferents en cadascun

o en alguns d'aquests territoris. De fet, és previsible que en la mesura que una col·lectivitat adquireix un nom distintiu, aquest juga ser també el de la llengua que aquesta societat usa. D'altra banda, això no ocorre sempre i els factors determinants poden ser diversos, però sens dubte caldrà tindre en compte el prestigi tant internacional com local de la llengua en qüestió i el pes internacional del poble nou al llarg de la història, a més d'altres que puguen incidir en la mateixa consciència lingüística.

Dos exemples contraposats: el francès conserva el seu nom en els territoris on s'ha portat, mentre que el neerlandès rep també el nom de *flamenc* en alguns indrets de Bèlgica.² Tanmateix, cal afanyar-se a remarcar que dins del territori on s'utilitza el nom alternatiu, aquest sol conviure amb el general. És el cas del País Valencià, on l'ús dels termes *valencià* i *català* ha estat presentat en l'àmbit especialitzat d'una manera que recorda la diglòssia: *català* o *llengua catalana* en l'àmbit acadèmic i cultural, i *valencià* en els usos populars i l'ordenament legal autonòmic.

Així ho reflecteixen, per exemple, els estatuts d'algunes universitats valencianes.³ Però la denominació de la llengua se'ns mostra inestable, conflictiva, més que no estàtica i consensuada per part del conjunt dels valencians, com suggeriria la distribució diglòssica per àmbits, tan canònica com inexacta. Anselm Bodoque (2009, p. 86-91), en un dels escassos acostaments a la situació social del català fets des de la ciència política, analitza els diversos noms que els valencians hem donat a la nostra llengua al llarg de la història, amb una atenció especial a la presència d'aquests termes en l'ordenament legal i jurídic de l'etapa democràtica. Una mostra de la transcendència de la tria terminològica en aquest punt, en són els successius recursos que el PP ha presentat (i ha perdut) contra la denominació *llengua catalana* en els estatuts universitaris citats. També des d'aquest punt de vista jurídic i social hi ha l'informe dels germans Esteve i de Mercè Teodoro (Esteve, Esteve i Teodoro, 2005).

Els usos socials actuals també es troben esquematitzats en sengles quadres en Mas (2010) i Mas (2012). En resum, les denominacions *català* i *llengua catalana* són d'ús quasi exclusiu dels grups socials (partits, sindicats, associacions) identificats com d'esquerra i/o nacionalistes, mentre que *llengua valenciana* és més propi del sector dretà i espanyolista dels eixos ideològics. El terme *valencià* és sens dubte el més generalitzat i, per tant, el menys marcat ideològicament, probablement perquè és el més usual, quasi l'únic, que s'utilitza en els registres informals.

Això el fa ser el més atractiu per a l'emissor institucional que busca la proximitat amb el públic i, per descomptat, per al polític amb desig i possibilitat de govern. Però, a més, cal tindre en compte que el terme *valencià* permet instal·lar-se en l'ambigüitat pel que fa a la filiació lingüística de la parla dels valencians: es pot utilitzar per a referir-se tant a una varietat de la llengua

catalana com al conjunt de la llengua, en innumbrables contextos que permeten les dues interpretacions. Una combinació dels dos factors l'ha fet el terme exclusiu dels successius governs valencians. En aquest punt, Bodoque (2011, p. 159-160) assenyala certa diferència en el biaix de l'ambigüitat:

Els governs del Partit Socialista es van moure en l'ambigüitat que comportava acceptar l'ortografia lingüística unitària (i implícitament, la unitat de la llengua), mentre es defensava el nom de *valencià* al territori valencià [...]. Per contra, el govern del PP es mourà en una ambigüitat de signe diferent a la del PSPV-PSOE. [...] La política del PP en matèria de la identitat del valencià, sense defensar explícitament el secessionisme lingüístic, ha perseguit l'estranyament del valencià respecte al *català*; ha mantingut en part la retòrica anticatalanista, i ha impulsat un model d'estàndard fidel a la normativa ortogràfica unitària, però particularista.

En aquest context se situa la proposta relativament recent d'habilitar oficialment termes sincrètics i compostos (*valencià-català* o *català valencià*, per exemple), que permeten unir el nom tradicional i popular de la llengua al terme científic que en subratlla la identitat lingüística. De fet, la mateixa Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL) les va postular en el seu històric *dic-tamen* (AVL, 2005, p. 7). Però més enllà d'alguns usos privats, el sincretisme ha fracassat en l'àmbit oficial al qual anava dirigit, «especialment fora de l'àmbit lingüístic». Ni tan sols la mateixa AVL, ni els governs nacionals, ni l'estatal, ni l'Institut Ramon Llull, ni molt menys l'Institut d'Estudis Catalans, han difós aquests o uns altres termes equivalents. Els avantatges que hem vist del terme *valencià*, però també les connotacions simbòliques del terme *català* per a les institucions catalanes, pesen més que els avantatges de fer servir les fórmules que eliminen l'ambigüitat sobre la filiació lingüística del valencià.

És així que, a hores d'ara, el terme *valencià* ha penetrat en cercles socials ben conscients o fins i tot defensors de la unitat de la llengua que, en alguns casos, solien fer un ús quasi exclusiu del terme *català* o *llengua catalana*. És probable que aquest ús haja afavorit una certa normalització social de la defensa de la llengua, en anomenar-la com ho fan la major part dels parlants valencians. En qualsevol cas, el que cal destacar ací és que l'àmbit cultural i especialment l'universitari, tot i que continuen defensant el terme *llengua catalana* com a nom científic, ja usen el terme *valencià* no sols en campanyes de dinamització d'ús de la llengua sinó en la denominació d'assignatures oficials de llicenciatures i graus.⁴ No obstant això, aquests mateixos àmbits continuen impermeables a altres termes més escolrats cap al cantó del secessionisme, o de l'estranyament lingüístic, com són *llengua valenciana* o *idioma valencià* —aquest últim, d'ús quasi exclusiu en alguns textos legals.

Per tant, resulta evident que la tria d'una denominació o d'una altra entre el repertori disponible té sovint una motivació ideològica. Els grups polítics, com a grups socials ideologitzats per antonomàsia i explícitament, no hi poden ser aliens.⁵

3 Els noms de la llengua dels polítics

No és previsible, tenint en compte aquest panorama dels usos socials dels termes, que els dos partits majoritaris, PP i PSPV-PSOE, mostren cap canvi respecte de la seua predilecció pel terme *valencià*. Podem esperar més creativitat, però, en els grups minoritaris. Resultarà interessant de comprovar fins a quin punt es deixen arrossegar pels atractius del terme *valencià* o fins a quin punt i de quina manera continuen fidels als usos habituals de l'esquerra i el nacionalisme, tenint en compte que també és previsible que estiguen més oberts a propostes noves.

En la taula 1 (a la pàgina següent) es presenten els termes amb què els diversos grups polítics es refereixen a la varietat territorial del català en els respectius programes electorals i en les intervencions dels seus candidats en el debat televisiu de política general. Les xifres entre parèntesis indiquen les pàgines del programa electoral en què es pot trobar el terme en qüestió, amb un superíndex que indica les vegades si són més d'una, o bé el minut i el segon exacte del vídeo del debat en què ha estat pronunciat el terme.

El terme *valencià* respon a les expectatives i és el més usat: duplica amb escreix l'ús de totes les altres denominacions juntes, globalment i dins de cada programa de govern, i és l'únic nom pròpiament dit que es pronuncia en el debat. Se'n confirma, doncs, el caràcter de terme no marcat en els usos discursius de les principals formacions polítiques valencianes, incloent-hi les minoritàries amb representació parlamentària. Més enllà d'aquesta constatació, però, ens fixarem en l'abast —geogràfic fonamentalment— que el seu significat pot adquirir en el discurs de cada grup polític, depenent en primera instància de les altres denominacions de la llengua amb què el combina cada formació i tenint en compte també les possibles referències al domini lingüístic.

El PP fa un ús dels termes més que coherent: literalment igual en el programa i en el debat televisiu. En ambdós casos, el terme no marcat coexisteix amb un altre que, d'entrada, es podria considerar fort per la seua càrrega semàntica, com és *llengua valenciana*,⁶ amb un altre de negligible perquè es pot adscriure a la simple variació sinonímica (*la nostra llengua*) i, finalment, amb el que es pot considerar feble, *llengua y cultura valenciana*. La diferent consideració del terme fort i el feble és deguda al fet que sembla més probable la interpretació de l'adjectiu com a gentilici en el segon cas que no en el primer. Però cal dir que l'ús de *llengua valenciana* no significa tampoc una aposta absoluta pel

Partit polític	Programa electoral	Debat televisiu
PP	valenciano (110, 144, 211, 314, 315, 316 ³) lengua valenciana (195) lengua y cultura valenciana (194) nuestra lengua (314)	valencià (03:34, 04:27) la nostra llengua (03:35) llengua valenciana (03:35)
PSPV-PSOE	valencià (44, 45, 47, 52, 135, 137, 139, 142, 143, 144, 151, 195, 198, 201) llengua (144, 147) llengua pròpia (148) la nostra llengua (197) llengua i cultura valencianes (146)	valencià (13:05)
CC	valencià (56, 76 ³ , 77, 82, 86, 87, 88, 89) llengua catalana / valencià (56) llengua (86, 87) llengua pròpia (87, 88) llengua i cultura valencianes (87)	la nostra llengua (58:20)
EUPV	valencià (7, 89, 95, 96, 112, 130, 132, 155, 179, 189, 190, 243, 244, 246, 247, 253, 256, 259) valencià-català (178, 189) llengua catalana (235, 259) català (248, 253, 267)	lengua (06:54)

TAULA I. Denominacions de la llengua dels partits polítics i coalicions valencians en la campanya electoral autonòmica del 2011

valencià com a llengua *independent* (vegeu, més amunt, Bodoque, 2011). La mateixa AVL ha volgut contribuir a la normalització del terme: «Així mateix, és plenament vàlida la denominació de *llengua valenciana*, sense que este ús implique que es tracte d'un idioma diferent del compartit amb els altres territoris ja indicats» (AVL, 2005, p. 6).

El PSPV-PSOE només utilitza el terme *valencià*, alternat amb variants sinonímiques com l'hiperònim *llengua* modificat amb el possessiu, sense diferències entre el text programàtic i l'al·locució del seu candidat. El fet que el programa esmente la *llengua i cultura valencianes* —i que ho faça també el de CC— subratlla el caràcter especialment feble del sintagma d'acord amb la interpretació gentilícia. Ara bé, els contextos discursius del terme en el programa electoral i en el debat televisiu no es pot dir que siguin idèntics: en el programa es parla del «conjunt del territori lingüístic» (p. 144) i de «les diferents administracions autonòmiques de tot l'àmbit lingüístic» (p. 147), mentre que el candidat Jorge Alarte diu: «Nosaltres, els socialistes valencians, sabem bé qui som; sabem quina és la nostra bandera, la senyera; quina és la nostra llengua, el valencià; quin és el nostre territori: Alacant, Castelló i València» (13:00).

Veiem com el programa electoral socialista fixa un referent lingüístic que ultrapassa els límits territorials valencians, tan subratllats en l'al·locució. És cert que el segon cas no arriba a invalidar el primer, tot i que escora l'ambigüitat cap al cantó de l'*estranyament lingüístic*, en principi característic del PP (vegeu més amunt). A més, les citacions del programa actuen d'una manera, diguem-ne, feble: és el lector qui ha de deduir de quin territori o de quines administracions autonòmiques

s'està parlant. Tot i que no hi ha massa lloc per al dubte, és inevitable la impressió que els socialistes valencians eviten no sols termes més o menys marcats ideològicament, com ara *Països Catalans*, sinó fins i tot altres de purament denominatius, com *Catalunya* o *Illes Balears*.

La Coalició Compromís tampoc no actua de la mateixa manera en el programa que en el debat electoral. En el text escrit, a més de *valencià*, trobem el terme compost *llengua catalana / valencià* —ben poc usual en general i amb una única aparició en aquest document—, una referència al «País

Valencià, Catalunya i les Illes» (p. 82) en la proposta de possibilitar legislativament la recepció en tots tres territoris de totes les cadenes públiques que emeten «en valencià» —notem que el terme adquireix ací el sentit de *llengua* i s'aplica a Catalunya i les Balears— i la proposta de potenciar «la col·laboració entre l'Acadèmia Valenciana de la Llengua i l'Institut d'Estudis Catalans» (p. 82). Una desambiguació forta, en contrast amb el capteniment dels socialistes.

Però en el debat electoral, Enric Morera (CC) ni tan sols esmenta el valencià en el bloc dedicat a les senyes d'identitat en què ho fan la resta de candidats. En realitat, Morera hi defuig explícitament els temes simbòlics i se centra en la gestió que ha fet el Consell del PP de les caixes d'estalvi i en la situació de descrèdit en què ha deixat la Generalitat Valenciana, entre altres. Això s'ha d'interpretar com un intent de fugir de la imatge de partit preocupat només pels temes identitaris, amb la decisió dràstica de ni tan sols esmentar-los, i com una resposta frontal a l'estratègia del PP (o de RTVV) de fixar una microagenda del debat que comence en els temes més allunyats d'una realitat econòmica poc falaguera per a un partit al govern. L'única referència a la qüestió lingüística la fa al bloc de conclusions, com un tret identificador de la «gent de Compromís», que, diu, ha estat «en mil batalles», entre les quals, «defensant la nostra llengua i la nostra cultura» (58:17).

Esquerra Unida del País Valencià empra diverses vegades, en el programa electoral, el terme sincrètic *valencià-català* i les denominacions *llengua catalana* i *català*, que fixen taxativament els límits ambigus del terme preferent *valencià*. A més, hi inclou referències a

l'àmbit lingüístic i cultural compartit, en les quals s'expliciten els territoris que el formen (p. 258 i altres). En aquest punt, és remarcable l'ús ideològic del sintagma unitat de la llengua (p. 258): se'n demana l'oficialitat —cal suposar que l'oficialitat del reconeixement— al costat d'altres elements simbòlics com la senyera de quatre barres i l'himne de la Muixeranga. També, en el debat, la candidata Marga Sanz uneix la defensa de «la unidad de la lengua» (06:54) a altres elements simbòlics, com «el término País Valenciano» (06:47).

La intenció estratègica s'hauria d'interpretar en sentit contrari o complementari a la de CC que acabem de comentar: EUPV estaria subratllant la dimensió simbòlica tradicional de l'esquerra nacionalista valenciana, dimensió que CC ha considerat que no necessita subratllar, ans al contrari, ja que el seu caràcter nacionalista és prou conegut. D'altra banda, tant la candidata d'EUPV com el candidat de CC coincideixen a no usar cap terme designatiu de la llengua, només l'hiperònim. Això els permet defugir tant els termes estridents, si no conflictius, que subratllen la unitat lingüística —ja explicitada en els programes— com el privat i popular valencià, ús que potser una part de l'electorat a cavall entre ambdues formacions podria haver considerat una concessió als usos dels grups dominants.

4 Altres termes sociolingüístics en els programes electorals

L'ús d'altres termes pertanyents al camp específic de la sociolingüística deu tindre una repercussió social menor que el nom de la llengua, per tal com, en tractar-se de termes pròpiament dits, sovint no entren en

col·lisió amb els usos populars senzillament perquè no n'existeixen variants (in)formals. En el llenguatge col·loquial, és difícil trobar termes alternatius per a *al·lòfon*, *dinomia* o *ús intencional*, posem per cas. De fet, no hi ha els termes perquè no hi ha els conceptes: la reflexió que dóna lloc a uns i altres és pròpia de l'àmbit especialitzat i en supera els límits en poques ocasions.

No obstant això, sí que n'hi ha alguns que per la seua transparència o per la dimensió prospectiva de la disciplina —la voluntat d'incidència social que hi dóna sentit— han traspassat les fronteres del llenguatge especialitzat i es poden considerar, a hores d'ara, més o menys propis del llenguatge general. Es tracta d'un fenomen ben conegut, de cap manera exclusiu de la sociolingüística ni de les ciències humanes o socials, i que sol comportar un cert desplaçament del sentit originari del terme —un exemple típic i extrem és el de *desfasar*, en el seu trajecte des de la física fins al llenguatge general-juvenil. En el nostre cas, ens referim a termes com *llengua pròpia*, *normalització lingüística*, *drets lingüístics* o *política lingüística*.

La presència/absència d'aquests termes en els programes electorals dels partits dóna una idea de la representació que els diversos grups polítics fan de la qüestió lingüística en la societat valenciana alhora que contribueix a dibuixar la imatge d'autor que hi volen donar. Aquesta imatge es dibuixarà sobre un eix de més a menys especialització, que deu correspondre amb un major o menor compromís amb la millora de la situació social de la llengua. En la taula comparativa següent es mostra l'ús de termes sociolingüístics i també el nom dels capítols i subcapítols que cada grup dedica a la qüestió lingüística en els seus programes electorals.

Partit polític	Termes sociolingüístics	Capítols o subcapítols
PP	<i>derechos lingüísticos</i>	Mejor Comunitat Valenciana, territorio y patrimonio // El valenciano
PSPV-PSOE	política lingüística, normalització lingüística, drets lingüístics	Cohesió social i drets // Política lingüística
CC	política lingüística, normalització lingüística, drets lingüístics	Més autogovern, més valencianisme
EUPV	normalització lingüística, llengua i cultura pròpia	3. Defensar i recuperar els serveis públics // 3.2. Educació // 3.2.2. Eixos programàtics // a. Defensa de l'escola pública valenciana // —normalització lingüística [no visible en l'índex] // 5. Fent país // 5.2. El País Valencià que volem // 5.2.5. Un país amb llengua i cultura pròpia // 5.3. L'esquerra davant els reptes de la comunicació audiovisual // 5.3.3. Una RTVV pública, plural, de qualitat i en valencià

TAULA 2. Terminologia sociolingüística en els programes electorals dels principals partits i coalicions valencians (2011)

Observem que la correlació entre els usos terminològics i els apartats dedicats a les mesures de política lingüística d'una banda i, de l'altra, els resultats electorals, és aproximadament inversa. Així, l'única referència sociolingüística en el programa electoral del PP és l'assessorament en «asuntos de derechos lingüísticos» (p. 316). Tot i que la mesura és en l'apartat dedicat al valencià, si tenim en compte que unes línies abans hi ha el compromís de garantir que els pares puguen portar els seus fills «a línea en valenciano o en castellano» i el fet que el PP no s'ha referit mai a un cas de discriminació lingüística de valencianoparlants, podem concloure que el subjecte implícit d'aquests drets no són (només) els parlants de la llengua minoritzada. L'equiparació entre la llengua en situació precària i la dominant, unida a l'absència de termes sociolingüístics —incompatibles amb aquesta estratègia— és un recurs propi de l'estratègia d'ocultar la precarietat de la llengua pròpia. En aquest sentit, cal subratllar que el capítol en què es parla del valencià es titula «Mejor Comunidad Valenciana, territorio y patrimonio».

En l'altre extrem, EUPV fa tres referències a la llengua en l'índex del programa electoral. Amb tot, la major part de les seues propostes de política lingüística es troba en el capítol dedicat a l'autogovern i a la qüestió simbolicoidentitària: «5.2.5. Un país amb llengua i cultura pròpia». El títol és significatiu per la càrrega identitària que comporta, però també perquè s'hi parla de llengua pròpia, un terme que, tot i la impugnació sociolingüística i discursiva de Branchadell (1997), remet a la base territorial i col·lectiva com a fonament de la reivindicació lingüística (Wurl, 2011). Hi ha, doncs, una combinació de càrrega simbòlica i d'aposta per la promoció de l'ús de la llengua en el text d'aquesta formació.

El PSPV-PSOE presenta la major part de les seues propostes lingüístiques en el capítol «Cohesió social i drets», en un apartat específic de «Política lingüística». El títol de l'apartat situa aquest partit als antípodes de l'estratègia de minimització del PP, la qual cosa és corroborada també pels termes que usa en l'exposició de les seues propostes. En aquest punt, és destacable la coincidència amb els termes que empra la Coalició Compromís. Coincidència que va més enllà: la major part de les seues propostes estan redactades quasi igual. El motiu és que aquestes formacions es van comprometre públicament a adoptar el document *Propostes d'Escola Valenciana per als programes electorals*, que aquesta federació d'associacions va presentar abans de la campanya electoral.⁷ I ho van fer quasi literalment. EUPV, que també va participar del compromís, va preferir, però, presentar-les amb un redactat diferenciat —es pot dir que més que adoptar-les, va adaptar-les.

De la seua banda, CC agrupa la major part de les seues propostes en matèria lingüística en el capítol dedicat a la identitat i l'autogovern, sense que l'índex del seu programa mostre cap terme sociolingüístic. Caldria interpretar-ho en el mateix sentit que s'ha fet

més amunt: s'evita focalitzar l'atenció en el tema lingüístic. Però també s'ha de subratllar que es fa sense buidar-lo de contingut, ja que el fet de lligar-lo a la identitat i l'autogovern el dota d'un contingut ideològic fort i concret.

D'altra banda, hi ha una absència terminològica compartida per tots: cap programa electoral usa el terme *conflicte lingüístic*, proposat a les beceroles de la sociolingüística a casa nostra (Ninyoles, 1969) i encara en ús per a descriure el procés en què ens trobem immersos. És probable que el motiu principal siga la dificultat de casar-lo amb el valor simbòlic de cohesió social atribuït a la llengua pròpia —valor explicitat en el programa dels partits majoritaris. Montoya (2006, p. 15) s'ha referit en termes semblants al descens en l'ús del terme *normalització* a Catalunya i les Balears o a l'absència d'aquest en els usos legals de les administracions valenciana i andorrana. Si el raonament és ara aplicable al terme *conflicte* i no a *normalització*, pot ser a causa que el primer evoca més directament un enfrontament social que cap partit vol assumir, mentre que l'ús del segon per part de l'oposició valenciana es manté dins la tradició de l'esquerra i el nacionalisme *lato sensu*.

5 Síntesi i conclusions

Els resultats de l'anàlisi dels usos de termes sociolingüístics per part dels principals grups polítics valencians en la darrera campanya electoral es poden sintetitzar de la manera següent:

- El Partit Popular, que ostenta la majoria absoluta del parlament valencià, combina una molt baixa freqüència de termes sociolingüístics i l'ambigüïtat en l'ús d'aquests amb un alt grau de coherència entre els textos. Els termes emprats, propis tots del llenguatge general i susceptibles d'interpretar-se com en els registres informals, són els mateixos en el programa electoral, de públic més restringit, que en el debat televisiu, més generalista —deixant ara de banda les dades d'audiència.
- El PSPV-PSOE s'alinea amb el PP en l'ús exclusiu del terme *valencià*, pròxim als usos generals de l'electorat, i de l'ambigüïtat respecte de la unitat de la llengua. Se'n diferencia, però, en un cert biaix cap a l'unitarisme, en referir-se a un àmbit territorial de la llengua supervalencià en el programa electoral. Tanmateix, això sembla que s'ha volgut compensar en el debat —i en el mateix programa electoral, que no esmenta la resta de territoris del domini lingüístic—, on el candidat fa una afirmació contundent de *valenciania* sense matisos. La coherència terminològica, doncs, presenta alguna fissura en el joc d'equilibris del principal partit de l'oposició, que, d'altra banda, s'acosta al món universitari en usar termes propis de la sociolingüística.
- La Coalició Compromís ha tret el tema (socio)lingüístic de la primera línia del seu discurs, en una

estratègia una mica diferent de l'ambigüïtat calculada dels partits majoritaris. El seu programa electoral inclou termes i referències que impliquen inequívocament la unitat de la llengua, però aquestes, tant la llengua com la unitat, es tracten amb una absència notable de connotacions simbòliques pròpies. En tot cas, aquestes connotacions tenen a veure més aviat amb altres de més generals en l'ideari nacionalista, com ara l'autogovern i la identitat nacional. En certa manera, això es pot interpretar com un símptoma de maduresa del nacionalisme valencià.

- Esquerra Unida del País Valencià és també coherent en l'ús de termes entre el programa i el debat electorals, tot i que en un sentit contrari al del PP: subratlla la unitat de la llengua. Així, es diferencia del PP en el contingut del simbolisme (unitarisme *vs.* particularisme), però s'hi acostava i es diferencia de CC en el

fet mateix d'atorgar-hi la càrrega simbòlica. D'altra banda, el lligam amb la qüestió identitària i d'auto-govern mostra el component nacionalista que també és present en aquesta formació.

A grans trets, l'anàlisi constata un immobilisme considerable dels partits polítics valencians majoritaris, que contrasta amb un dinamisme més acusat de les coalicions minoritàries. Aquestes tendències contraposades ens porten a una situació quasi paradoxal en l'adopció del que podrien ser neologismes per a designar la llengua: el PP i el PSPV-PSOE no fan cap ús dels termes sincrètics (per exemple, *valencià-català*) proposats per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, institució que va ser creada amb el vot favorable d'aquests partits; en canvi, sí que en fan la Coalició Compromís, que no existia en el moment de creació de la institució, i Esquerra Unida del País Valencià, que hi va votar en contra. ✿

Bibliografia

- ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA (2005). *Dictamen sobre els principis i criteris per a la defensa de la denominació i l'entitat del valencià*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua.
- BODOQUE, Anselm (2009). *La política lingüística dels governs valencians (1983-2008)*. Un estudi de polítiques públiques. València: Universitat de València.
- BODOQUE, Anselm (2011). «El model valencià de política lingüística». *Revista de Llengua i Dret*, núm. 56, p. 143-171.
- BRANCHADELL, Albert (1997). *Liberalisme i normalització lingüística*. Barcelona: Empúries.
- ESTEVE, Alfons; ESTEVE, Francesc; TEODORO, Mercè (2005). *El nom, la unitat i la normalitat. Informe sobre el reconeixement del català com a llengua oficial i pròpia del País Valencià*. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana.
- MAS, Josep Àngel (2008). *El morfema ideològic. Una anàlisi crítica dels models de llengua valencians*. Benicarló: Onada Edicions.
- MAS, Josep Àngel (2010). «Els noms de la llengua i els models lingüístics del català a Europa. De la traducció de la Constitució europea (2004) a les eleccions de 2009». *Revista de Llengua i Dret*, núm. 54, p. 79-100.
- MAS, Josep Àngel (2012). «Catalan as a pluricentric language: the Valencian case». A: MUHR, Rudolf (ed.). *Non-Dominant Varieties of Pluricentric Languages. Getting the Picture. In memory of Prof. Michael Clyne*. Viena et. al.: Peter Lang Verlag, p. 291-308.
- MONTOYA, Brauli (2006). *Normalització i estandardització*. Alzira: Bromera.
- NINYOLES, Rafael Lluís (1969). *Conflicte lingüístic valencià*. València: 314.
- VAN DIJK, Teun (1999). *Ideologia. Un enfocament multidisciplinari*. Barcelona: Gedisa.
- VILA, Francesc Xavier (2011). «L'articulació dels parlars flamencs en el contínuum lingüístic neerlandòfon». A: *Actes del I Simposi Internacional sobre Situació i Perspectives del Plurilingüisme a Europa*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, p. 41-56.
- WURL, Ursula (2011). «El concepte jurídic de llengua pròpia». *Revista de Llengua i Dret*, núm. 56, p. 37-64.

Notes

1. Els programes electorals es poden descarregar o consultar en línia, encara el 6 de juny de 2012, en els webs dels partits: http://ppcv.com/docs/doc/programa_electoral_ppcv_2011.pdf (només en castellà), <http://socialistesvalencians.org/uploads/ProgramaAutonomic2011.pdf>, <http://coaliciocompromis.net/programa-2011-2015/>. El debat electoral es troba accessible a: http://www.rtvv.es/va/eleccions-2011/Eleccions-autonomiques-municipals-Debat-Cap_3_475782512.html (consultada el maig del 2012).
2. Així ho reflecteixen les obres de divulgació i fins i tot els diccionaris, com el de l'Institut d'Estudis Catalans mateix. Per a una anàlisi de les connotacions dels diversos noms d'aquesta llengua i dels usos de les seues varietats geogràfiques i estàndard, es pot consultar l'anàlisi de Vila (2011).

3. La Universitat de València i la Universitat d'Alacant es refereixen a *llengua catalana* i *castellà* respectivament com a denominacions *acadèmiques* de la llengua, alhora que citen el terme *valencià* de l'Estatut d'autonomia.
4. La Universitat Politècnica de València, per exemple, va tindre una assignatura anomenada *Llengua Valenciana* en els plans d'estudis de la desapareguda llicenciatura de Comunicació Audiovisual, i manté l'assignatura *Valencià Tècnic* en alguns graus dels nous plans d'estudis. Cal dir que una simple ullada a les guies docents d'aquestes assignatures o la pertinença a la Xarxa Vives d'Universitats, que és una plataforma de les universitats «dels territoris de parla catalana», a més del model lingüístic que utilitza institucionalment, haurien de dissipar qualsevol dubte sobre la posició d'aquesta universitat i de l'estament universitari valencià en ple pel que fa a la unitat de la llengua.
5. El fet de prendre el caràcter conflictiu com el tret distintiu de les creences ideològiques en una societat determinada, per oposició al consens al qual s'arriba en altres qüestions, suposa no prendre en consideració el valor de veritat, que es passa a considerar secundari. Així, els posicionaments enfrontats respecte de la unitat de la llengua en el cas valencià o de la teoria de l'evolució en altres indrets s'han de considerar ideològics, independentment que hi haja una veritat científica unànime —la qual cosa portarà a considerar l'estament acadèmic com una de les parts en conflicte en aquests casos (Van Dijk, 1999, i Mas, 2008).
6. Ja s'ha assenyalat que el programa electoral del PP és l'únic que només té versió en castellà, com el web a hores d'ara (6 de juny de 2012; en altres moments ha tingut seccions en valencià). Quant al debat, els candidats monolingües foren Enric Morera (valencià) i Marga Sanz (castellà), mentre que els dels partits majoritaris alternaren les llengües, encara que ambdós utilitzaren el català en els fragments que tenim en compte ara.
7. El document, al juny del 2012, encara és accessible al web de la federació: <http://www.escolavalenciana.com/arxiu/upload/propostes-d-escola-valenciana-pels-programes-electorals.pdf>.